

У овом случају, међутим, ваља имати у виду и одредбу члана 179. став 1. Закона о облигационим односима према којој произвођач по основу објективне одговорности одговара за штету насталу због недостатка ствари, који недостатак представља опасност штете за лица и ствари. Такву опасност због неисправности унутрашње гуме, несумњиво је представљало спорно моторно возило, а тужени се у смислу наведеног прописа у односу на купца, сматра произвођачем тога аутомобила, независно од тога ко је неисправну гуму произвео, јер је он ту гуму уградио у аутомобил и аутомобил ставио у промет. Према одредбама члана 185. Закона о облигационим односима, тужилац као оштећено лице има право да захтева успостављање стања какво је било пре него што је штета настала, а то у овом случају подразумева и замену аутомобила, ако се оправком не би могла отклонити сва оштећења настала у саобраћајној незгоди, тако да се одржи његова несмањена употребна и тржишна вредност.

Према одредби члана 186. став 3. Закона о парничном поступку суд није везан за правни основ тужбеног захтева. Стога, нема значаја да ли тужилац свој захтев заснива на члану 501. или на члану 179. Закона о облигационим односима, битно је да се он заснива на истим чињеницама, а суд је дужан да примени одговарајућу норму материјалног права. Како су првостепени и другостепени суд своје одлуке донели примењујући само основ одговорности произвођача из члана 501. Закона о облигационим односима, при чему нису узете у обзир и одредбе члана 179. истог закона, основано се у захтеву за заштиту законитости указује да су побијане пресуде донесене погрешном применом наведених одредаба овог савезног закона.

Из тих разлога је, наводи се у пресуди Савезног суда, захтев савезног јавног тужиоца као основан ваљало уважити, с тим што није могао бити прихваћен предлог захтева да се побијане пресуде преиначе тако да се усвоји тужбени захтев, јер због изнетог правног схватања нижестепених судова у поступку нису испитане и утврђене све чињенице и околности релевантне за доношење одлуке о основаности тужбеног захтева да се штета накнади замена оштећеног возила применом члана 179. Закона о облигационим односима. Стога су побијане пресуде укинуте, да би се у поновном поступку у смислу напред изложеног, испитале и утврдиле све релевантне чињенице и околности, те донела одлука о тужбеном захтеву.

Припремио Александар Лазовић

ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА СРБИЈЕ

НАКНАДА ЗА КОРИШЋЕЊЕ ГРАБЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА

(Посебан вид облигационих односа)

Од стране једног броја грађана иницирано је покретање поступка пред Уставним судом Србије за оцену уставности одредаба члана 4. Закона о изменама и допунама Закона о грађевинском земљишту „Службени гласник СРС“, број 16/83.

Према мишљењу иницијатора наведени члан Закона је неуставан јер уређује и питање облигационих односа, а то није предмет његове регулативе.

Чланом 4. наведеног Закона је измењен члан 47. основног Закона. Ранијом одредбом члана 47. став 2. било је прописано: „Прописом скупштине којим се уводи обавеза плаћања накнаде, одређују се мерила на основу којих се у сваком поједином случају утврђује висина и уговара

износ накнаде..." Наведеном изменом су подвучене речи замењене речима: „непосредним корисницима градског грађевинског земљишта утврђује износ". Тиме је престала обавеза закључивања уговора у писменој форми. Ставом 5. истог члана је то и изричито прописано: „Сматра се да је уговор о износу накнаде за коришћење градског грађевинског земљишта закључен кад непосредни корисник користи земљиште и после пријема обавештења о износу накнаде".

Извршеном изменом и допуном Закона престала је обавеза закључивања у писменој форми уговора о висини накнаде за коришћење градског грађевинског земљишта са непосредним корисником тог земљишта. Према ставу 2. члана 4. односно према новелираној одредби члана 47. Закона о грађевинском земљишту („Службени гласник СРС", бр. 20/79) сада члана 50. истог Закона — пречишћен текст — „Службени гласник СРС", бр. 27/86, сматра се да је уговор о износу накнаде за коришћење градског грађевинског земљишта закључен кад непосредни корисник користи земљиште и после пријема обавештења о износу накнаде.

Одредбама члана 299. став 1. тачка 3. Устава СР Србије Република је овлашћена да у складу са својим правима и дужностима утврђеним уставом, преко републичких органа и организација уређује облигационе и уговорне односе и утврђује начела о уређењу и коришћењу грађевинског земљишта.

Према члану 24. ст. 2. и 3. Закона о грађевинском земљишту: „Износ накнаде за коришћење градског грађевинског земљишта утврђује се у зависности од оствареног степена комуналне опремљености земљишта и погодности које корисници стичу или имају његовим коришћењем". Накнада се утврђује у складу са потребама уређивања и опремања односно одржавања градског грађевинског земљишта. Те потребе су утврђене програмима односно одговарајућим документима. У вези са тим, ова накнада има карактер специфичне надокнаде којом корисник треба да надокнади стварне трошкове уређења односно одржавања тог земљишта било да су непосредни (на основу одговарајућих програма и докумената) било да представљају материјални израз ранијих друштвених улагања у уређивање тог земљишта, као и погодности које због тога има или може имати корисник. Према члану 6. Закона, увећана вредност грађевинског земљишта која је резултат његовог положаја и створених предности у погледу награђености и уређености простора, користи се у општини као извор средстава за даље уређивање и комунално опремање грађевинског земљишта. Ставом 3. истог члана је уређено да се у општини у складу са законом, утврђује увећана вредност грађевинског земљишта и захватају и усмеравају средства из тог извора, узимајући у обзир и потребе и могућности корисника грађевинског земљишта.

Имајући у виду изложену посебну природу одређених облигационих односа у области уређивања грађевинског земљишта, Уставни суд Србије сматра да је члан 4. наведеног Закона у складу са цитираним уставним овлашћењем Републике.

На основу изложеног Уставни суд је оценио да је овакво уређивање у складу са Уставом и није прихватио иницијативу, јер је нашао да се ради о посебној врсти облигационих односа.

Решење Уставног суда Србије ИУ бр. 466/86
од 4. децембра 1986. године

ДОНОШЕЊЕ ДЕТАЉНОГ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА

Представком групе грађана из Смедерева иницијано је покретање поступка пред Уставним судом Србије за оцену уставности и законитости Одлуке Скупштине општине Смедерево о измени Одлуке о детаљном

урбанистичком плану Месне заједнице „Лештар“ и дела Месне заједнице „Царина“, Међуопштински службени лист општине Велика Плана..., број 8/84.

У представци грађани истичу да је наведена одлука донесена мимо прописаног поступка, односно без њиховог учешћа, које је по закону обавезно, и што је одлуком обухваћено и пољопривредно земљиште као грађевинско.

Одговор Скупштине општине Смедерево, на наводе грађана је доста уопштен и према њима Одлуком нису учињене повреде закона, па се тражи неприхватање дате иницијативе.

Након наведеног поступка Уставни суд је донео одлуку којом је касирао спорну Одлуку Скупштине Смедерево, јер је нашао да је њоме повређен закон.

Одредбом члана 1. алинеја 2. Одлуке се одступило од основне намене површина утврбене Одлуком о Генералном урбанистичком плану Смедерева („Међуопштински службени лист општина: Велика Плана...“, бр. 7/81) утолико што је грађевински реон проширен на подручје зеленог заштитног појаса одређеног наведеним генералним планом. Одредбама члана 9. наведене Одлуке о Генералном урбанистичком плану нарочито је прописана забрана изградње у заштитном појасу, изузев објеката који су у функцији пољопривреде. Тиме су повређене одредбе члана 17. Закона, према којем се детаљним урбанистичким плановима генерални урбанистички план разрађује у деловима и етапама. То практично значи да се детаљним планом не може мењати генерални урбанистички план, како је овде учињено. У вези са тим повређен је и законом пописани другачији поступак за доношење односно измену генералног урбанистичког плана према којем је, између осталог, обавезна достава предлога плана на мишљење Комисији Извршног већа Скупштине СР Србије ради оцене сагласности са просторним плановима ширих територијалних целина и усклађености са одредбама Закона. По схватању суда тиме је повређен Закон не само у формално-правном, већ и у материјално-правном погледу, што има теже последице у области планирања и уређења, простора, а са тим у вези и друштвено-економског развоја одређеног подручја (чл. 4. ст. 1. и чл. 24. тада важећег Закона о планирању и уређењу простора — „Службени гласник СРС“, бр. 19/74) па је Суд наведену одредбу поништио. Значи учињено је више повреда закона.

Даље изостало је доношење одлуке о приступању изради измене Детаљног плана, односно доношења акта којим се опредељује ближи садржај измена, услови финансирања и рокови израде, као и орган који ће се старати о припреми измене плана, што је обавеза скупштине општине прописана чланом 20. наведеног Закона. Према члану 27. истог Закона, измене и допуне урбанистичких планова се врше по поступку за њихово доношење. А у наведеном случају није поступљено тако, што такође представља повреду закона у погледу поступка.

Према закону обавезно је претходно доношење одлуке о припремању урбанистичког плана, којом се, између осталог, одређују и услови и начин учествовања месних заједница као и других законом одређених субјеката планирања и уређења простора (чл. 4. Закона).

У поступку доношења Одлуке није обезбеђено учешће грађана односно месних заједница у складу са статутом општине, нити је скупштина општине упозната са њиховим мишљењем уз предлог одлуке, како је то прописано одредбама члана 23. ст. 3. и 4. Закона од 1984. године. Према члану 45. став 4. Закона, јавна расправа се обавезно организује између осталог и у месној заједници чије подручје обухвата детаљни урбанистички план. Према члану 180. Статута општине Смедерево („Међуопштински службени лист општина: Велика Плана...“, број 4/82) скупштина општине је дужна да у поступку израде детаљних урбанистичких планова затражи мишљење месних заједница и да разматра њихове примедбе и предлоге. Тиме су повређене одредбе члана 27. За-

кона према којима се измене и допуне урбанистичких планова врше на начин и по поступку за њихово доношење.

Одлука Уставног суда Србије ИУ бр. 592/85
од 4. децембра 1986. године

ОДЛУКА КОЈА ЗАМЕЊУЈЕ САМОУПРАВНИ СПОРАЗУМ

Уставном суду Србије је поднето више представки (захтева) којима се иницира покретање поступка за оцену уставности и законитости Одлуке о обезбеђивању средстава за здравствену заштиту, коју је донела Скупштина самоуправне интересне заједнице здравствене заштите Општине Трстеник „Службени гласник СРС“, број 24/85 и Одлуке о обезбеђивању и удруживању средстава за здравствену заштиту, коју је донела Скупштина општине Трстеник „Службени гласник СРС“, број 53/84.

Наведеним одлукама уређује се питање висине и плаћања доприноса за здравствену заштиту на територији општине Трстеник у складу са Законом о здравственој заштити.

У представкама грађана је наведено да Скупштина општине Трстеник није донела Одлуку у складу са законом, јер није предходно упозорила надлежне органе заједнице здравствене заштите да до одређеног рока закључе самоуправни споразум, да је одређен само почетак примене Одлуке, а није одређено да ће се она примењивати до закључивања самоуправног споразума. Поред тога подносиоци представке сматрају да неземљорадници — власници пољопривредног земљишта не могу бити обвезници доприноса за здравствену заштиту, како је то предвиђено поменутом Одлуком Скупштине општине. У представкама је истакнуто и то да је стопа доприноса за власнике пољопривредног земљишта превисока.

А у погледу Одлуке СИЗ, иницијатори сматрају да Одлука коју је донела Скупштина СИЗ здравствене заштите Трстеник није у складу са уставом и законом због тога што занатлије, по њиховом мишљењу, плаћају већи допринос за здравствену заштиту од радника у организацијама удруженог рада, као и због тога што Одлука има повратно дејство.

У проведеном поступку пред Уставним судом утврђено је:

У одговору Скупштине општине Трстеник истакнуто је да се Одлука коју је донела ова Скупштина односи само на организације удруженог рада које нису закључиле самоуправни споразум и на радне људе и грађане који не обезбеђују средства путем самоуправног споразума.

Одлуком о обезбеђивању средстава за здравствену заштиту, коју је донела Скупштина Самоуправне интересне заједнице здравствене заштите општине Трстеник, утврђена је висина и начин обезбеђивања средстава за здравствену заштиту за кориснике који према закону не обезбеђују та средства путем самоуправног споразума. Одлука је донета 22. маја 1985. године. Према „Службеном гласнику СРС“, број 24 од 6. јуна 1985. године. Према одредби члана 24. Одлука ступа на снагу осим дана од дана објављивања у „Службеном гласнику СР Србије“, а примењиваће се од 1. јануара 1985. године. То значи да је Одлуци дато повратно дејство. Према одредбама члана 59. Закона о здравственој заштити „Службени гласник СРС“, број 30/80, 59/82, 18/83, 22/84, 50/84 и 51/85), који је био на снази у време доношења оспорене Одлуке, одлука о висини доприноса мора бити донета и објављена пре почетка календарске године у којој почиње њена примена, па је поменута одредба оспорене Одлуке у несаслагласности са законом у делу којим се одређује примена са повратним дејством, а тиме и са одредбом члана 235. Устава СРС.

По питању висине доприноса утврђене у члану 21. Одлуке, Суд је оценио да скупштина заједнице има овлашћење у одредби члана 59.

став 1. Закона да утврђује основице и стопе односно висину доприноса за случајеве какви су овде утврђени.

Одлуком о обезбеђивању средстава за здравствену заштиту, коју је донела Скупштина општина Трстеник утврђене су основице и стопе доприноса за здравствену заштиту за све организације и заједнице као и грађане који нису учесници у закључивању односно који нису закључили Самоуправни споразум о обезбеђивању и удруживању средстава за здравствену заштиту у 1985. години.

Одредбама члана 58. Закона о здравственој заштити, које су биле на снази у време доношења оспорене Одлуке, прописано је да се средства за здравствену заштиту обезбеђују путем самоуправног споразума који закључују организације удруженог рада и заједнице. Међутим, у истим одредбама закона предвиђено је да ће Скупштина општине за општинску заједницу утврдити начин обезбеђивања средстава до закључивања самоуправног споразума, а то практично значи да скупштина општине утврђује основице и стопе доприноса које се примењују на све организације и заједнице, радне људе и грађане који нису закључили споразум, а нису му ни приступили, па стога, по оцени Суда оспорена Одлука није у несагласности са поменутиим одредбама закона. Ова мера треба да има привремен карактер, али она постаје, на жалост, правило. О овоме би могло да се говори са више разлога, али не овде.

Одредбом члана став 1. оспорене Одлуке, Скупштина општине је утврдила висину доприноса за радне људе који се баве земљорадњом као јединим и главним занимањем и земљорадници који дају своју земљу у закуп. Стопа износи 27% на катастарски доходак и 1.200 динара по члану домаћинства.

Суд је оценио да је утврђивање висине доприноса питање о коме одлучује доносилац одлуке полазћи од основа и мерила утврђених споразумом о основама плана (члан 58. став 1. Закона), у шта се Суд није упуштао.

Одредбом члана 6. напред поменуте Одлуке предвиђено је да радни људи неземљорадници — сопственици пољопривредног земљишта плаћају допринос за здравствену заштиту по стопи од 27% на катастарски приход без обзира што су осигурани по неком другом односу.

Суд је оценио да прописивање доприноса за здравствену заштиту на катастарски доходак за лица која су здравствено осигурана по другом основу, а не по основу здравственог осигурања земљорадника, није у несагласности са уставним и законским начелом о солидарности и узајамности.

Ово због тога што у здравственој заштити и према Уставу и према закону, поред других начела, важи и начело солидарности, а то практично значи да сви власници земље издвајају плаћају део доприноса за здравствену заштиту, а користе је према потребама и онда кад немају обезбеђену ову заштиту на неки други начин, па због тога ту нема незаконности, односно несагласности и са законом.

Одлука Уставног суда Србије ИУ-500/85
од 18. децембра 1986. године

НАМЕНСКА СРЕДСТВА ЗА СТАНОВЕ

Представком је дата иницијатива за оцену уставности и законитости Правилника о решавању стамбених потреба радника Службе друштвеног књиговодства филијале Титово Ужице. Из садржаја представке произлази да се оспорава законитост поступка доношења оспореног општег акта, због тога што није усвојен на референдуму, већ га је донела стручна служба филијале. Садржај представке такође упућује на

то да се оспорава уставност и законитост члана 3. Правилника, којим су утврђени послови и задаци неопходни за вршење функције Службе у Републици. Према наводима иницијатора као дефицитаран кадар проглашени су сви они радници који имају факултетску диплому и са минималним радним стажом, па се поставља питање да ли је факултетска диплома довољно опредељење да се неко прогласи дефицитарним кадром и тако реши своје стамбено питање.

Оспореним општим актом уређује се питање решавања стамбених потреба радника из средстава за посебне намене. Према члану 2. Правилника из средстава за посебне намене обезбеђених финансијским планом могу се решавати стамбена питања радницима филијале који су распоређени да врше послове и задатке неопходне за извршавање функције Службе у Републици, а чланом 3. Правилника ближе је одређено који су то послови и задаци.

Правилник и његове измене донео је Савет филијале 9. 4. 1980. године и 17. 6. 1983. године, а не Стручна служба филијале како се наводи у представи, која је само утврдила пречишћени текст Правилника 26. 6. 1983. године, након чега су уследиле још две измене овог општег акта, које је такође донео Савет филијале.

Према одредби члана 78. и 78а. Закона о Служби друштвеног књиговодства у СР Србији („Службени гласник СРС“, бр. 54/77 и 13/83) средства која стичу филијале или друге организационе јединице Службе у Републици сматрају се јединственим средствима Службе у Републици. Средства за рад Службе у Републици распоређују се, поред осталог, и као средства из којих радници у радним заједницама организационих јединица стичу доходак радне заједнице и као средства за посебне намене.

Будући да оспорени Правилник не уређује питања коришћења средстава из дохотка радне заједнице, већ из средстава за посебне намене, која су Законом посебно опредељена као део средстава за рад Службе у Републици, следи да уређивање начина коришћења ових средстава није у компетенцији самоуправне регулативе у радној заједници филијале Службе друштвеног књиговодства, већ службе као целине, где учествују и представници друштвене заједнице.

Чланом 56. Закона о служби друштвеног књиговодства у СР Србији у оквиру надлежности савета филијале предвиђено је, поред осталог, да он врши и све оне послове који су му Законом, другим прописима, статутом и другим општим актима Службе стављени у надлежност. Према одговору доносиоца општег акта Одлуком Савета Службе у Републици од 6. јуна 1979. године утврђени су послови и задаци за чије се извршиоце могу обезбеђивати станови из средстава за посебне намене, с тим што у организационим јединицама Службе у Републици овај општи акт доноси савет филијале.

Из наведених разлога следи да су неосновани наводи иницијатора да је оспорени општи акт донео ненадлежан орган и по поступку који није у складу са законом.

Чланом 3. оспореног Правилника утврђени су послови и задаци неопходни за извршавање функције Службе у Републици чијим се извршиоцима решавају стамбена питања из средстава за посебне намене, што је ствар самосталног опредељења доносиоца општег акта у смислу овлашћења из члана 35. Закона о стамбеним односима (уређивање услова, мерила и реда првенства у додели стана на коришћење), која оспореним општим актом нису прекорачена.

Из наведених разлога Уставни суд није прихватио дату иницијативу.

Решење Уставног суда Србије ИУ-бр. 570/84
од 11, 12. 1986. године

РАСПОРЕБИВАЊЕ РАДНИКА

Представком једног радника из Крагујевца дата је Уставном суду иницијатива за покретање поступка ради оцене уставности и законитости Правилника о радним односима РЗ „Комерцијала-аутомобила“, РО ФАЗ, Крагујевац из 1985. године. По мишљењу иницијатора Правилник о радним односима није у сагласности са одредбама чл. 227. и 235. Устава СР Србије (разлози нису наведени), а одредбе чл. 82. и 83. Правилника нису у сагласности са одредбама члана 35. ст. 5. Закона о радним односима (пречишћени текст).

Одредбама члана 227. Устава СРС прописано је да сви закони, други прописи и општи акти органа друштвено-политичких заједница, као и самоуправни општи акти организација удруженог рада и других самоуправних организација и заједница, морају бити сагласни са Уставом.

Правилник о радним односима наведене организације удруженог рада донесен је од надлежног органа и у прописаном поступку, а питања која се њиме уређују нормирана су у складу са Уставом, па стога нема елемената који би говорили о томе да овај правилник није у складу са Уставом.

У члану 345. Правилника одређено је да Правилник ступа на снагу осмог дана након објављивања. Објављивање Правилника извршено је у „Службеној информацији РО“ број 12/85 и по протеку осам дана од дана објављивања он је ступио на снагу, што је сагласно са одредбама члана 235. Устава СР Србије.

Одредбама члана 82. Правилника, у циљу побољшања квалификационе структуре у Заводима „Црвене заставе“, уређени су односи у погледу распоређивања радника који се налазе у радном односу као и радника који се примају у радни однос. Начин на који су уређена ова питања у сагласности је са одредбама члана 35. Закона о радним односима.

Правилником (члан 83.) уређена су питања у погледу распоређивања радника који се налазе на радним местима за које немају одговарајућу стручну спрему и то тако што је ближе одређено који од ових радника и под којим условима могу остати на пословима и задацима на којима су до тада радили, а који се радници и под којим условима распоређују на друге послове и радне задатке.

Уређивање овог питања је неопходност сваке промене у организацији рада сваке организације удруженог рада или заједнице и зависи од структуре и броја постојећих радника и структуре и броја радника који се траже за одређене послове и радне задатке. Сва ова питања нису могла бити уређена Законом, већ су она законом уређена начелно а њихово ближе уређивање припада ОУР-а. Чланом 83. Правилника, чија се законитост оспорава, наведена питања уређена су у складу са законом.

На основу изложеног, Уставни суд је нашао да нема основа за прихватање дате иницијативе за покретање поступка ради оцене уставности и законитости, па је одлучио да не прихвати дату иницијативу.

Решење Уставног суда Србије ИУ-427/86
од 11. 12. 1986. године

Припремио Томислав Вељковић